

VZPOMÍNKY Z VÁLKY

Božena Kopcová

Srpen 2008

Božena Kopcová, 2008

Moje vzpomínky z II. světové války

Až po mnoha letech jsem se v tisku dočetla o válečných událostech z druhé světové války a bylo tam i o nás:

„V Domamili, kde osvobozenecý zápas vrcholil, se na Kopcově hájence scházelo velení partyzánské skupiny Lenka JIH. Hlavním posláním této skupiny byla činnost zpravodajská a později také zásobování odbojových skupin na Vysočině i zbraněmi, které byly dodávány letecky z Anglie. Josef Kopec se stal i aktivním členem domamilské skupiny Ivan a jeho hájenka se stala útočištěm pro každého odbojového pracovníka. I paní Kopcová podporovala svého manžela a prožila množství vypjatých chvíl.

O těch vypjatých chvílích jsem si já po válce zapsala své zážitky. Později jsem je ještě doplnila o pár vzpomínek, a to proto, že se ve vesnici začalo i říkat, že kvůli našim partyzánům mohli Němci vypálit celou vesnici. Jenže kdyby nikdo z nás ve válce nic nedělal, jen čekal, jak vše dopadne – jak by to dopadlo? A řeknu vám, že nás nepopohánělo ve válce žádné kdovíjaké hrdinství. Události přicházely a byli tu „Naši“ a Němci. A to, že já - žena s jedním malým dítětem a druhým ještě nenarozeným, jsem mohla „partyzánčit?“

I na tohle se mě lidé pak často ptali. Byl to ale právě můj domov, který mě k tomu přiměl. V domovině proti nepříteli bojuje ve válce všechno. Nejen lidé, ale každý dům, zdi, každý plot, každá píď země, každá brázda, stejně tak les, každá stezka, strom, celá krajina, každý den, noc, úsvit... To cítíte, a pak událostem se opravdu nedalo vyhnout. Navíc jsem byla vlastenecky vychovaná a moje myšlení bylo v tomto duchu. A Němci - ani ke konci války se necítili poraženi. Zfanatizovaní by snad stříleli stále. Ostatně, to jsme i my tady poznali.

A jak válka pro mě začala?

Vdávala jsem se v roce 1941, tedy ve válce. Manžel byl hajný a za nějaký čas po svatbě jsme začali bydlet na hájence v Domamili. On dříve pracoval a byl zaměstnán jako lesník na Liberecku (Šámalova louka). Po obsazení území „Sudet“ byl evakuován do vnitrozemí a pověřen zvláštními úkoly - a to v rámci naší první odbojové organizace v ilegalitě tč. Obrana národa. Nastoupil pak u Lesního závodu Jemnice, kde vyčkával dalších příkazů. Mezitím byl také totálně nasazen do letecké továrny Kuřim a Blansko. Asi po roce byl odvelen zpět na své původní pracoviště, kde již byl informován a zapojen do skupiny s úkolem připravit situaci ku přijetí parašutistů.

Na to, jak začala jeho účast v odboji, vzpomínal pak po válce sám. Bylo to i otištěné v novinách. Tak jsem si to opsala:

JOSEF KOPEC

Na podzim roku 1944 seskočili u Mohelna parašutisté, kteří dospěli až na Moravskobudějovicko. V té době přišel za mnou František Doležilek - radista s tím, že má vysílačku a čeká parašutisty. Bylo mi to jasné, oč jde, aniž se mnoho mluvilo. Když pak došlo k setkání Doležilka s parašutistou Jirkou a pak i Adolfem Fialou, který se ukázal výborným organizátorem, dostal jsem pokyn vybudovat úkryt. Tak začala moje činnost.

Úkrytem byla prostá dřevěná bouda, kterou jsem měl postavit dále od hájenky. Zastával jsem však názor, že úkryt v blízkosti hájenky bude méně nápadný než v hlubokém lese. Podle hesel uváděných zahraničních rozhlasem jsme věděli, že u Říмова, Čáslavic a Šašovic bude shozen válečný materiál. Skutečně se tak stalo.

Po shozu u nás jsem zapřáhl koně a s partyzány začal materiál uskladňovat v boudě. Byly to pušky, kulometry, střelivo a výbušniny. Jsem pyrotechnik a mým dalším úkolem bylo dělat výbušniny. Kulometry a pušky jsem pak odkonzervoval a v nedalekém lomě odstřelil několik ran na zkoušku.

Kolem hájenky začalo být pak rušno. Přijížděla auta, naložila několik zbraní a odjela. Někdy se stalo, že auto přijelo se zbraněmi zpět, protože se situace změnila, načež jsme je znovu uložili do boudy.

Němci samozřejmě slídili po zbraních a vysílačce. Oč blíže byla u hájenky bouda, o to dále jsem posílal vysílačku. Když se vysílalo u „Tříhranného“ lomu v lesích u Meziříčka, už druhý den se po okolí pohybovali Němci. Jednou se sešli blízko boudy, aniž tušili, jaký úlovek mají na dosah ruky. Bylo třeba zachovat naprostý klid. Bouda byla napojena na výbuch, kdyby mělo dojít k vyzrazení. Naštěstí toho nebylo třeba.

Všechno, co já jsem podnikal, bylo známo i manželce. Měla hrdinné srdce, které však prolínaly obavy, v té době víc než oprávněné.

Začátek čtyřicátých let

VZPOMÍNKY BOŽENY KOPCOVÉ

Shozy zbraní

Přiznám se, že někdy na ty obavy ani nebyl čas. Nejhorší však pro mě bylo čekání. Ve válečné době jsem zůstávala často sama, neboť přítomnost manžela - partyzána mě ještě více ohrožovala. A já nedovedla být zalezlá někde v koutku. To jsem raději šla pod širé nebe. A někdy jsem ani nevěděla kam ...

Na druhý shoz zbraní mám obzvlášť živé vzpomínky, neboť probíhal tady blízko u nás. Nejdříve ale připomenu naše rádio na hájence – na svou dobu bylo úplně unikátní. Byla to bedna napájená elektřinou z dvouvoltového akumulátoru a k tomu ještě 32 baterií, které se normálně používaly v baterkách na svícení. Někdy, poněvadž byla potíž s jejich sehnáním, se pečlivě měřily a to přes žárovku v baterce, zda ještě fungují. Pokud žárovka zareagovala slabým světýlkem, dávala se baterka vysušit za kamna, aby byla ještě k použití. U tohoto amatérského rádia, spíše tedy unikátu, jsme sedávali a poslouchali vysílání z Anglie.

Smluvené heslo pro shoz - „Lesy šumí“ bylo od vysíláno něco po jedné hodině, pak po šesté a konečně i po osmé hodině večer. To už chlapi i můj muž byli na předem určeném místě, kde měly být shozeny zbraně. Se mnou zůstal jen jeden, který po od vysílání hesla do třetice odjel za nimi na kole se zprávou, že shoz se uskuteční.

A já, jako obvykle při jejich akci, jsem zůstala sama. Uvědomila jsem si, jak v celém okolí je klid. Byla jsem už v nejvyšším stupni těhotenství, nohy mi otékaly. Měla jsem je přes den stažené tátoými vojenskými omotávkami. Oteklé nohy za celý den bolely. Umyla jsem si je, odstrojila se a otevřela jsem okno na hájence do tmy. Byla krásná tichá noc a přece bylo mi divně u srdce. Až zadlouho jsem uslyšela slabé hučení motoru letadla. Ten pocit, co projel mým tělem – nevím, jaký byl. Radost, úzkost....

Za Domamilí na blízkém kopci Radvan vysílaly německé světlometry neustále kolem dokola svoje signály – ach, kdyby tak Němci věděli?

Na to, že je válka, se nedalo ani v tak odlehlé a malé vesničce jako je Domamil tehdy zapomenout. Válku nám neustále připomínali němečtí vojáci, kteří byli v naší vesnici stále přítomní. Jejich počet nedosahoval ani deseti. Byla to posádka německé hlásky, kterou měli na blízkém zdejší vrchu Radvan. Byl to jakýsi jejich orientační bod pro letectvo. Tito vojáci bydleli a také se stravovali v Domamilí. Říkalo se, že sem byli dosazení mladí vojáci německých prominentů. Sem se dostali proto, aby nemuseli na východní frontu. Dá se říci, že si hleděli svého. Ale i tak jsme měli Němce stále na očích a jak se říká, člověk je cítil neustále v zádech.

Naše hájenka stála na okraji lesa a na blízkou vesnici i na Radvan jsme měli pěkný výhled. Tento „pěkný“ výhled v době válečné byl i velmi užitečný.

Zatím však byla noc. Hukot letadla přestal a já potmě zavřela okno. Šla jsem spát, bylo třeba odpočívat, kdy jen to šlo. Co dělal manžel, o tom jsem byla povšechně zasvěcená, ale o ostatních našich návštěvnících a strážnících jsem nic nevěděla a ani jsem vědět nemohla. To bylo pravidlem. I na to málo, co mi bylo známo, těch starostí bylo dost. V té noci, při shozu zbraní, jsem nespala, i když kolem hájenky byl klid, nic se nedělo.

Až při rozednění se začali chlapi k nám trousit. Do svých domovů se nedostali. Přišli k nám známí i neznámí. Všichni ulehli na půdu na seno, kde se přespávalo. Na půdě byl vždy vikýř otevřený, odtud také byl rozhled až k vesnici, kdyby se něco dělo.

Přes noc byl klid. Já brzy ráno vstala a dala se hned do vaření jídla – pro všechny. Den začínal krásně. Slunce se zrovna vyhoupllo nad vesnicí a zalilo celý kraj. Můj malý Jožinek

spal ještě v postýlce ve světnici. Šla jsem se na něho podívat, zda už není vzhůru. Běžný pohled z okna mě ale zarazil. Od vesnice jsem zahlédla něco neobvyklého, něco se pohybujícího. Vzala jsem myslivecký dalekohled – ano, ve slunci se zaleskla německá helma – a pak zase nic – klid. Dívám se znovu, polykám sliny nedočkavostí. Najednou se ze země zvedly opět helmy – a bylo jich víc. Vždy se zvedly a zase k zemi.

„Na půdu!“ blesklo mi jen hlavou. Chlapi z vikýře nic neviděli. Dovtípili se, že Němci se mohli na místě ukrýt již v noci. Vesnici vynechali. Naši měli své varování z okolních vesnic, ale nikdo se k nám nedostal. Na nějaké velké ověřování nebyl čas. Chlapi okamžitě zmizeli za domem do lesa. Předtím ale ještě po sobě natřepali seno na půdě, aby nebylo znát, že tam někdo spal. Někteří si vzali sekeru, aby mohli ze sebe dělat dělníky v lese. Někdo si stačil vzít jen pracovní hadry, klobouk a byli pryč. Ani nevím, zda mezi nimi byl i táta, zda do lesa neodešel už dřív. V lese měl připravené místo, kde chlapi mohli ze sebe dělat dřevorubce a on - jako hajný je hlídat.

V tom fofru kdosi na mě zavolal: „Utíkej do lesa!“

Jo, utíkat? Já zase tak rychle utíkat nemohla. Zůstala jsem v domě sama a musela jsem pro dítě. Dívala jsem se znovu oknem k vesnici, ale tam byl klid. Nikde se nic nepohnulo. Že by se mi vše jen zdálo? Ale to trvalo je chvíličku. Najednou to bylo jako v loutkovém divadle. Postavy vyskakovaly a zase mizely – tam i tam, po celé šíři, od Domamile - od hřbitova, od celé vesnice až k lesu Lač. To už se vždy ze země zvedla celá vlna a dala do pohybu. Němci se přískoky dostávali blíž a blíž.

Vzala jsem kluka na záda a vyšla do lesa. Na poslední chvíli jsem si všimla, že na zahrádce visí vyprané dětské prádélko, mezi tím dvě košile a spodky. Uvědomila jsem si, že na košilích je černou barvou vytištěno MADE IN ENGLAND. Položila jsem kluka na trávník a utíkala na zahrádku. Košile jsem zabalila do dětského prádla a vše zmuchlané jsem hodila oknem do dětské postýlky. Kluka jsem si dala opět na záda a alejí v lese jsem se pustila nazdařbůh... Cíl jsem nevěděla, ale najednou jsem instinktivně a jako osamělá ženská nemířila do hloubi lesa. Vydala jsem se raději po cestě vzhůru k lípám. Ozbrojení Němci už ale byli všude a v té své plné „parádě!“ Než jsem vyšla z lesa na silnici k vesnici, tak už mě zastavili a nesrozumitelně řvali. A já jen říkala a ukazovala na dům - a že jdu do vesnice. Co řvali dál, tomu jsem zase nerozuměla. Rozuměla jsem jen výstražnému šťouchnutí do těhotného břicha a německému slovu - nazpátek. Obrátila jsem se a šla jsem tedy nazpět.

Okolo hájenky už stáli čtyři Němci, bavili se, smáli se, pokuřovali. Od nich zase zaznělo: „Halt!“ Dál se nesmělo. Usedla jsem nedaleko na pařízek, kluka jsem měla na klíně, a snad jsem v té chvíli ani na nic nemyslela. Dívala jsem se tupě do prázdna a čekala. Němci na sebe křičeli, dorozumívali se mezi sebou. Náhle jich ještě přibýlo, bylo jich hodně a to i v lese přes celou alej. Rozestoupili se asi 2-3 metry od sebe a s flintami namířenými před sebe začali pročešávat les. Viděla jsem je, jak šli vysokým lesem, stahovali se do kruhu. K nim se přidali i ti, co stáli okolo hájenky. Všichni pak zmizeli v hloubce lesa.

Jak dlouho jsem ještě na tom samém místě seděla – ani nevím. Jako by omámená jsem pak vstala a šla domů. Kluka jsem posadila v kuchyni a jaksi automaticky jsem udělala znovu oheň v kamnech – a čekala. Čekala, co bude dál. Zda se z našich všichni vrátí – a kdy.

Znovu a pokaždé říkám: Nejhorší bylo ve válce čekání. Na toho prvního – a nejhorší - na toho posledního.

Němci pročešali les a nikoho nenašli. Ani zbraně ze shozu nenašli. Bouda, kde zbraně byly již rafinovaně ukryté, byla v malém houšti u lesní cesty. Bouda však byla postavena na kůlech, na vysokých uřezaných kmenech mezi dalšími kmeny stromů. Tak unikla jejich pozornosti. Úkryt pro zbraně připravoval můj manžel a on, jako hajný, se v lese vyznal!

Úkryt byl po pravé straně rybníka, dnes zvaného „Partyzánský“. Kousek od cesty bylo houští a nad ním se vypínalo několik krásných vzrostlých borovic. Tam stála dřevěná lesní bouda, která dříve sloužila lesním dělníkům na náradí. Když nám shodili z Anglie zbraně a ostatní věci, například i potraviny, bylo nutné vše bleskurychle uklidit. Chlapi již předtím přenesli boudu do houští a vše připravili. To houštičko bylo opravdu malé, ale husté smrkové houští. Kolem něho vedly tři cesty, tvořily jaksi trojúhelník. Několik vyšších stromů z toho trčelo. Uřízli tedy vrcholky čtyř vhodných stromů a tam umístili boudu. Zamaskovali ji roštím. Byla nenápadná a nečekaná v blízkosti cest a na pokraji rybníka. Stála tam jako by na „kuřecích“ nohách. A Němci, když pročešávali les, tak malé houštičko minuli. Ostatně, kdo by do něho lezl, když ze všech tří cest bylo přece do něho vidět skrz naskrz. Pohledem výš do korun stromů nikdo nemířil. Ostatně, vše vypadalo tak, jak v lese má být.

Takto úkryt ušel veškeré pozornosti. Maskování bylo denně upravováno, okolí posypáváno pepřem proti psům. Místo bylo zajištěno trhavinami. Bylo toho totiž uvnitř boudy hodně! Vždy po shozu se tam vše schovalo, a pak v krátké době si pro tyto zbraně přijížděly jiné jednotky a odvážely si je, já ani nevěděla kam. To přijeli chlapi, většinou s koňským potahem nebo autem. Kam vše směřovalo, to věděli jen velitelé.

Také se jednou stalo, že jsem v noci byla sama doma a někdo zaklepal třikrát dvě a čekal. Otevřela jsem. Přede mnou tři muži a že prý jedou pro nějaké zbraně. Když tak spustili se samozřejmostí, řekla jsem, že o ničem nevím. Zbraně? Kdepak, že u nás nejsou a manžel je ve vesnici. Jeden z těch chlapů se mi snažil vysvětlit, že zbraně jsou někde v lese. Nepořídili se mnou. Přijeli pak za tři dny znovu, to už jsem věděla, co a jak. Teprve pak si potřebné odvezli.

Zde byla „Partyzánská bouda“

Naši

Ráda bych se zmínila o všech, pro které se naše hájenka stala úkrytem – ale někteří k nám dovnitř do domu často ani nezacházeli. Po akci šli kolikrát rovnou do stodoly nebo spát na půdě. Později se zmíním jen o těch stálějších. A tak kolik jich vlastně u nás bylo? Pamatuji si, že po jedné akci se chlapi vraceli jako vždy po jednom a zalehli na pozorovatelně - na půdě. Myslela jsem, že jsou tam jen naši strážníci, a tak na pobídku Franty jsem začala vařit bramboračku a nudle s mákem. Dostali jsme nějaké zásoby i při shozu, ale často se muselo vyjít z domácích zdrojů. Mouka byla, vajíčka také, trochu kozího mléka. (Máslo 96 dkg – to byl příděl na dva lidi s přídatkem na jedno dítě na jeden měsíc).

Naštěstí jsem se zavčas dozvěděla, že strážníků je na půdě devět, pak ještě dole ve stodole čtyři. K tomu my – rodina – tři. Musela jsem přidat mouky, vajíčka a dělala nudle. Jedna dávka nudlí, druhá dávka, třetí... Vařila jsem to v hrnci, který byl na 20 litrů, aby toho bylo dost. Polévku jsem zase vařila ve dvou hrncích. Brambory byly, zelenina také. K máslu jsem přidala kus sádla, abych omastek takto ošidila, a nudle přece jen voněly máslem. Všichni se sešli v kuchyni a v přístěnku - a jedli. Mnozí nudle napichovali vidličkou, protože lžic bylo málo. Ústa jsme měli od máku, i zuby, ale ta pohoda!

Myslím, že chlapům už v životě nikdy tak nudle nechutnaly – jako tenkrát.

Hájenka

Hodně zásob – chleba, sádlo, maso (i uzené) posílali Bachelovi z Komárovic. Každý den to přivážel na kole Chaloupka. Co všechno o nás věděl, nevím. Bachelovi ho poslali a on to přivezl. Na nic se nikdy neptal.

Opsáno z poválečného tisku:

Hájenka (Kopcová) směrem z Domamile na Meziríčko byla úkrytem pro odbojové pracovníky. V hájence byli přechovávaní parašutisté, lidé pronásledovaní nacisty. Byla úkrytem pro zbraně, střediskem pro předávání zpráv a střediskem partyzánského družstva, které vedl hajný Josef Kopec.

Zde se ukrývali František Doležilek, který byl pronásledován gestapem. Také Jaroslav Slavík, jehož bratr byl zastřelen při akci ve Vicenicích, kde měl být vyhozen sklad zbraní. Odtud, z této hájenky šli na akci – vyhození vlaku u Dačic – Augustýn Mrvka a Jakub Charvát. Partyzáni byli při této akci pronásledováni a Augustýn Mrvka byl zastřelen...

FRANTA

Již od července 1944 se u nás skrýval Franta. Byl u nás nejdéle a nejčastěji. Druhým jménem Doležílek, ale pro nás měl tehdy jen křestní jméno. Byl prostřední postavy, měl husté tmavé vlasy. Málomluvný, spíš docela mlčenlivý a skromný člověk. Věděla jsem, že je odněkud z Ostravy. Utekl odtud před gestapem. U nás zůstal až do konce války. Spal na půdě, jedl s námi. Když někam od nás odcházel, na nic jsem se neptala. Někdy se vracel ještě ten den, někdy až za dva, tři dny. Většinou byl ale u nás. Říkával, že má u nás domovské právo. Vrtal se věčně v té naší bedýnce, které se říkalo rádio. Věděla jsem, že má na starosti něco okolo vysílačky.

Z pozdějšího vypravování po válce vím toto: Franta měl ještě za první republiky amatérskou vysílačku. A to jako odborník i jako pro svoji zábavu. Doma pak měl svůj obchod – rádia a k tomu všemu i patřičné součástky. Asi si svou první vysílačku i sám sestrojil. Ve válce prý za ním v jeho bydlišti přišli chlapi s prosbou, aby jim sestrojil další vysílačku. Tito pánové vystupovali jako naši lidé v ilegality. Těsně před tím, než si měli pro vysílačku přijít, dostal Franta avízo, že naletěl. Nezbylo nic jiného, než v největší rychlosti, co se dalo, odstranit, a utéci.

Nějaký čas se protloukal po kraji, než se dostal do Želetavy k Fialům, který měl také rádia. Franta tam u něho dříve pracoval jako tovaryš. Fiala mu poskytl úkryt. Zde také sestrojili vysílačku, kterou Fiala vybavil součástkami. A parašutisté, kteří o původní vysílačku přišli, se pokoušeli přes tuto novou navázat spojení s Anglií. V Anglii ovšem hned nepřijímali – až po důkladném ověření. A to právě byla Frantova zásluha. Ještě z dřívějších let, z doby před okupací, míval radioamatérské spojení s celým světem. Hledal proto vysílačkou potvrzení svého kódu. Toto bylo časem dosaženo přes amatérskou vysílačku až v Austrálii. Nevím, jak vše muselo proběhnout, jistě to nebylo lehké, ale podařilo se to. Vysílačka byla napojena a celá skupina dostala jiný směr. Byly skutečně shozy zbraní a také počet lidí se rozrostl.

Opsáno z poválečných novin: ...“ radistovi ppor. Rudolfo Novotnému a ppor. Janu Vavrdovi se po ztrátě dovezené vysílačky rovněž podařilo s nově získanou stanicí LENKOU, postavenou v péči domácích odbojářů, dosáhnout spojení s Londýnem až v listopadu 1944.

Franta byl vždy na svém místě. Zúčastňoval se všech akcí. I když s vysílačkou pracoval třeba až ve mlýně u Ráčka v Kněžicích, chodil tam a zpět, vždy přes lesy až zase k nám. Vzpomínám si, zatímco ostatní po skončení akce padali únavou, on si polohlasem zpíval písničky. Všichni okolo něj tvrdili, že anglicky - ale nevím, asi to byl žert. Na našem rádiu, spíše by se dalo říci rádiobedně, vždy pozdě do noci ladil stanice. Rád si přitom pobroukával písničky. Nejraději měl blues – zádumčivé melodie.

Mně samotné se zdál Franta opravdu moc rozvázný, mluvil jen to, co musel. Snad jsem ho v ten čas nechápala, kdo ví, co se dělo v jeho duši. Já sama měla domov, muže, dítě, druhé jsem čekala. Nedaleko od nás v jiné vesnici bydleli i moji rodiče. A on bez domova, bez rodičů, kteří nevěděli, kde je. Nevěděli ani, zda je živ. Po celý čas, co se skrýval, snad nespal v posteli. Všude, kam přišel, ho čekala jen půda a deka. Někdy, když se zdálo, že je kolem klid, mohl vyjít za dne ven. Jinak odcházel v noci a v noci se vracel.

A dodatek k jeho osobě? Vracel se i po válce. Užíval si pak každého dne. Byl z něho velký otužilec. To jsme se již přestěhovali a bydleli v sousední hájence, kde byly v blízkosti dva rybníky. Franta každé ráno vstal, přímo vyletěl ven a rovnou do vody – a to za každého počasí i po „všech Svatých“. Běžel hezký kus po aleji lesem a pak teprve přicházel na snídani.

JARDA

Jarda bylo krycí jméno pro Jana Vavrdu, velitele partyzánské skupiny - dnes zvané Lenka JIH. Pro mě to byl tehdy mladíček s bujnou kudrnatou kšticí. V ten den, kdy se u nás poprvé objevil, byla u nás na hájence moje maminka. Já jí zrovna řekla, že jsem v jiném stavu. Měli jsme již kluka, který se narodil ve válce v roce 1942. A tak to bylo lamentací – rodit děti ve válce! Byla jsem ze všeho celá rozpačitá, myslím z těch maminkovských řečí. Byla jsem ráda, když jsme všichni ulehli ke spánku.

Netrvalo dlouho a kdosi zaklepal. Táta šel otevřít dveře a já, jak jsem to měla nařizeno, jsem se ani nezajímala, kdo přišel. Za chvíli se ale manžel ke mně vrátil, abych šla na chvíli do kuchyně. Ledabyle jsem na sebe natáhla staré letní šaty, jen tak přes noční košili, která přece jen vyznačovala můj silnější pas. Zůstala jsem stát jen mezi dveřmi. A u protějších dveří na židli seděl mladíček. Ano, mladíček s tou bujnou kudrnatou kšticí. Táta na něj ukázal a povídal mi: „Dobře si ho prohlídni, kdyby někdy přišel a já nebyl doma, abys ho poznala a udělala, co bude potřebovat. Podívala jsem se na něho, chvíli jsem postála, pokývala hlavou a šla jsem spát. Za chvíli táta přišel a ještě mi pověděl: „Ten člověk se potřebuje u nás občas vyspat. Možná přivede i někoho jiného. A na víc se neptej!“

Tak to byl Jarda. Bylo to v říjnu 1944.

S Jardou nás pojilo přátelství po celý život. Jeho krycí jméno mu u nás zůstalo i na dále, vlastně v celém zdejší kraji. Byl tady pro všechny Jarda! Naše válečná soudržnost přechází i na další generace.

JIRKA

bylo krycí jméno pro Rudolfa Novotného. Přicházel k nám často. To pak se sešlo více chlapců, usadili se vedle v ložnici a rokovali. O čem se debatovalo, to nebyla moje věc. Ale stejně z toho všeho jsem poznala, že Jirka je všemi uznávaný velitel.

Byl to chlapec štíhlý a trochu nemluvný. Se mnou se vždy uvítal a rozloučil. Byl stále jakoby na útěku. Když se někde něco dělo, sešli se všichni u nás, a to po každé akci. Jirka ale u nás spával jen tehdy, když tu ostatní nebyli. Když byla hájenka plná chlapů, na půdě i ve stodole, to Jirka šel vždycky spát jinam. Měl svůj rajon, a byl neustále v pohybu – Šašovice, Kněžice, ve Vraníně.

Musím říci, že měl u všech chlapů opravdu jakýsi respekt. Teprve až odešel, to se chlapci uvolnili a probírali mezi sebou i všední věci.

Rozloučit se Jirka přišel i na konec války, po akci v Zákopech u Štěpkova.

Po válce nás Jirka ještě několikrát navštívil. Také jednou přijel se svojí paní a děťátkem. Byl zaměstnán u vojska.

JARDA – druhý

To zase jednou táta přivedl klučíka - mladého, černého, hezkého a jakoby hodně nesmělého. Byl trochu menší a slabší postavy. Zase Jarda. Zase jsem si ho musela prohlédnout a dobře zapamatovat, jak vypadá - *a proto si všechny po celý život tak dobře vybavuji.*

Bratr tohoto Jardy se pokoušel ještě s kamarádem vyhodit sklad střeliva u zdejších Vicenic, to je u Moravských Budějovic skladiště. Německé hlídky tam však byly zrovna posílené a Jardův bratr byl při této akci Němci zastřelen.

Jarda až mnohem později nám pak vyprávěl, jak se vracel po této akci, po vyhození skladiště, domů. Bylo již ráno a už z dálky zahlédl, že v jejich ulici v Budějovicích je plno ruchu. Uviděl i to, že jejich dům je obklíčen. Bylo tedy nutné, aby zmizel.

Jarda měl příbuzné na Bítově. Toto ještě stačil oznámit Rudovi, což byl velitel jejich skupiny v Mor. Budějovicích. Druhý den do Bítova přijela spojka a vypověděla, co vše se stalo. I to o bratrovi. Musel jít dál, neboť u příbuzných Němci vždy hledali. Odešel tedy od nich k velmi vzdáleným příbuzným - až kdesi do Sudet. Když se jim tam přiznal, co se děje, proč musel utéci, řekli, že ho tam nemohou nechat. Vrátil se tedy zase na Bítov. Tam už měl

vzkaz, aby přišel zpátky sem, do lesa ke Komárovicím – přesněji na okraj lesa Lače. Bude očekáván a bude zaveden do bezpečnějšího úkrytu.

U lesa na něho čekal Podhrázký z Komárovic. Přes pole ho přivedl k nám do hájenky. Jarda byl také udiven, že se ho na nic nikdo neptal, nikdo na něm nechtěl nic vědět – a pomoc byla na místě.

U nás dostal najíst a šel spát na půdu. Ještě předtím se seznámil s Frantou Doležálkem – tehdy ale jen s Frantou, podle křestního jména. Přibyl tedy další stálější obyvatel hájenky.

Jarda se sice ukrýval nejen u nás, ale i ve vsi Štěpkově u Kyprů. Bylo třeba mít náhradní úkryty, a pokud to jen šlo, naši byli v neustálém pohybu. Ve Štěpkově Jarda také spal na půdě. Bylo to ale ve vsi a Kyprý byl starostou obce. Střídalo se u něho mnoho „ouřadů“ a Němců. Také v jeho rodině byly dvě děti a tak Jarda své pobyty tam omezoval. Byl více u nás.

Tento Jarda po shozu zbraní, při obkličování hájenky Němci, se trochu zdržel. Možná více načechrával to seno na půdě, aby nebylo poznat, že tam někdo ležel. Pak si vzal na sebe manželův kabát, myslivecký klobouk – a já si stačila ještě i všimnout, jak mu to slušelo, vypadal jak postava z románu „Černý myslivec“. Sama se divím, co člověku ve vypjatých chvílích bleskne hlavou.... Popadl sekeru, dal si ji přes rameno. V lese se dostal pouze k nedalekým opravdovým dřevařům, kteří byli normálně v práci (Kosmák, Aipldauer, Růžička, Hofman). S Němci v zádech se u nich zastavil a bez jediného slova začal s nimi pracovat, jako by patřil k nim. U něho se Němci nezastavili, šli k pravým dřevařům a vyptávali se na partyzány. Ti řekli, že nic nevědí, ačkoliv na Jardu bylo vidět, jak zuřivě seká. Nic neprozradili.

Když Němci odešli, Jarda se u nich nezastavil, aby mu viděli víc do tváře. Nemohl jim ani poděkovat. Přišel jak duch a jako duch zase zmizel v lese. Do hájenky se vrátil až navečer, když byl všude klid.

Za dlouho po válce jeden z dřevařů - pan Růžička - navštívil pana Jaroslava Slavíka v jeho domově. S hlaholem „A jste to přece Vy!“ se seznámili a připomněli si tu událost.

Jarda Slavík po válce žil a bydlel v nedalekých Moravských Budějovicích. S jeho manželkou jsem mluvila telefonem minulý týden (r.2007). Občas si telefonujeme, protože ze známých bývalých partyzánů již nikdo nežije.

RUDOLF VOLEK

Měli jsme také v naší skupině člověka, který se musel skrývat, neboť na něho byla vypsaná odměna 50.000 říšských marek (taková měsíční služba v ten čas činila 6.000,-). Ten člověk měl falešné papíry a skrýval se před gestapem. Po různých úkrytech dělal v Jakubově u rolníka Karla Kabelky čeledína. Podařilo se mu takto skrývat skoro do konce války. Pokračoval tady v odbojové činnosti a připojoval se do naší skupiny na akce. Ten sedlák v Jakubově vůbec netušil, co má za čeledína.

Po válce nám pak Volek vykládal, jak se učil jezdit s koňmi. Sám se zaučit do veškeré zemědělské práce, o které předtím neměl „ani šajnu“. O jeho pobytu vědělo jen málo lidí, byl však mezi nimi vrchní strážmistr Dvořák, t.č. v Lesonicích. Ten měl v případě ohrožení neb jiné akce v okolí za úkol varovat ho či informovat.

Rudolf Volek byl již starší ročník, bojoval i ve Španělsku. Měl velké zkušenosti, které se našim hodily.

BRATŘI ZACHOVÉ

Byli dva. Ludva a Lojza. Oba zaměstnání u nás v lese. Ludva už byl po vojně. Lojza byl mladší. Byli v lese na praxi, jak tenkrát bylo zvykem. To si odpracovali nějaký čas v lese, aby se seznámili s prací okolo pěstování lesa, kácení atd. Teprve pak se mohli přihlásit do „hájenké“ školy, aby po roce z nich mohli být hajní. Tito bratři byli doma vychovaní ve velice náboženském prostředí, ale zároveň také byli oba v Sokole. Zvláště Ludva byl dobrý cvičenec. Na vojně byl četařem, a proto byl zapojen už dřív do domácího odboje. Vyznal se dobře ve zbraních a ve střelbě.

Bratři Zachové se mohli u nás normálně pohybovat, nemuseli se schovávat. Byli ostatním a i mně velkou oporou.

Tito bratři pocházeli ze sousedního Martínkova. Nedávno mě navštívil od Ludvy syn.

GUSTA

Gusta Mrvka pocházel z Jakubova. Byl trochu menší, černovlasý, poněkud zavalitější postavy. Byl u nás vícekrát a bylo s ním vždy veselo. Sedával na židli u postele a poslouchal rádio. O něm jsem také nic nevěděla. Jen jméno Gusta.

Jednou se chlapi mezi sebou radili o léčích. Gusta říkal, že potřebují mast na svrab.. Tu mast potřebovali chlapi co dříve pracovali jako totálně nasazení v Německu, „ročník 21“, a kteří po náletu na Essen utekli a u také u nás přespávali. Byl mezi nimi i můj bratr Miroslav. To už byl duben 1945. Vypravili mě tedy do Budějovic, do lékárny. Tehdy se jezdilo všude na kole. Přišla jsem tam a v lékárně plno lidí. Nechala jsem všechny předejít. Až potom jsem přestoupila před lékárníka a vyslovila svoje přání. Podíval se na mě přes brýle a řekl, abych počkala. Zašel mezi regály a ptal se: „Jednou nebo dvakrát?“ Řekla jsem, že dvakrát. Odhadl, že zřejmě toho potřebuji více. Zabalil vše do papíru, aby nikdo neviděl, co kupuji. Něco jsem zaplatila, poděkovala a šla. Zavolal za mnou: „Můžete ještě přijít, bude-li potřeba“.

Jednou se mi zdálo, že je na naší hájence nějak moc ruchu. Začalo to hned ráno. Někdo přišel, zase odešel. Pořád se to střídalo. Hleděla jsem si své práce, ale také jsem zaslechla sem tam slovíčko. Nedalo mi to! Pochopila jsem, že něco se stalo. Ale co? Chlapi neříkali nic. Já, jako obvykle, se neptala. Až druhý den z někoho vypadlo jméno Gusta ve spojitosti se jménem Charvát. A pak už jen Gusta...Gusta... Zeptala jsem se Ludvíka Zacha, ten mě odbyl, že mi to nechtějí říci. Ale to bylo ještě horší. Jak jsem se nikdy nic neptala, tak nyní jsem se zeptala veřejně všech. Kápli pravdu.

Gusta byl s Charvátem u Dačic. Vyhodili tam německý vlak s municí. Němci je pronásledovali. A Gusta - že je po smrti.

Víc mi neřekli, ale to stačilo. Byl to náš první mrtvý. A proč se stydět v takové chvíli za slzy. Plakali jsme. A já viděla Gustu sedět na té jeho židli u rádia a jak se smál i očima.

K. Dačický

Za Augustinem Mrvkou

*Odešel chlapec v květu mládí,
zrak ostříže – sokola let,
němečtí barbari život mu vzali,
když dvacet dva mu bylo let.*

*Dokonal pod výstřely Němců,
proti nimž vedl svatý boj,
byl celou duší partyzánem
a v hlavě velkých činů zdroj.*

*Byl v řadách těch – kdož chtěli svobodu,
nás porobených otroků
dal v sázku svoje krátké žití,
vzdor německému útoku.*

*Nedočkal se ovoce své práce,
snad osud to byl či náhoda,
když zhasly jeho snivé oči,
toužebná přišla svoboda.*

*Zde v nás dřímáš věčný sen,
zde hrob Tvůj tone v kvítí,
sem vánek nese pozdravy
a slunko věčně svítí.*

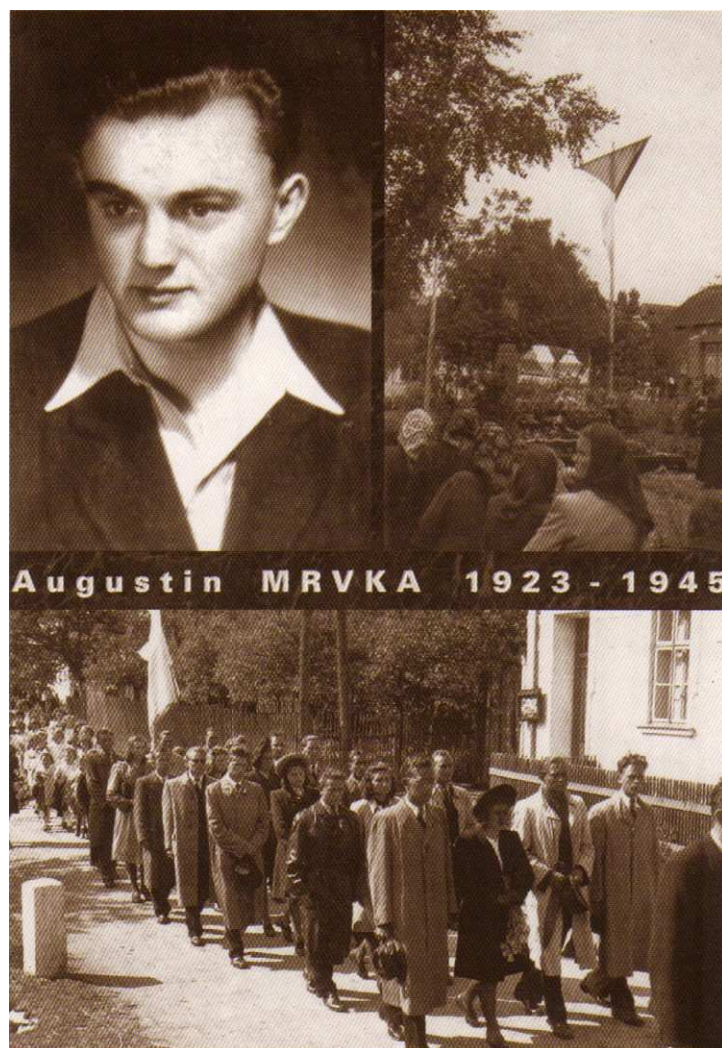
*Tvá práce pro vlast uznána,
před smrtí Tvou – skláníme se v smutku,
vzpomínky kamarádů za tebou letí,
tak jak hlas zvonů – při zármutku.*

*Osiřela Tvoje matka,
milenka i rodná ves,
na vždy odlétla Tvá mladost,
v neznámo kams do nebes.*

*Český národ vděčí Tobě,
svobody jsi stavěl chrám,
vyorals svojí brázdu,
jako čestný – partyzán.*

(Dačice, dne 1. května 1945, v den jeho smrti)

U Dačic je u lesíčka malý kamenný pomníček na památku Gusty. Brzy po válce převezli jeho tělo do Jakubova na hřbitov. V Jakubově měl maminku a také děvče, u kterého se někdy schovával.

Na Gustův pohřeb se tehdy po válce sjelo hodně lidí – partyzáni, kamarádi. Já jsem tam nebyla. Měla jsem už dvě děcka – to druhé se v ten čas zrovna narodilo. Já, jako tolikrát, v těch nejhorších chvílích jsem byla sama. Sama doma, vlastně - jako obvykle jsem vyšla pod širé nebe. Jinak se nedalo! A zase jsem tak úplně sama nebyla. Měla jsem kolem sebe děti. Sedla jsem si v lese na pařízek, vzpomínala a plakala pro mladý život – pro Gustu. Vždyť válka za tak krátký čas po smrti Gusty skončila.

Konec války v mých vzpomínkách

Začátek května:

Bylo to obvyklé ráno, všední práce. Nakrmit drůbež a ostatní zvířectvo, obstarat právě probudivší se děcko, vařit snídani. Táta odešel za prací do lesa. Zase jsem zůstala sama. Kdo všechno spal tentokrát u nás na půdě, ani jsem nevěděla. Rádio mi vyhrávalo – tedy podle tehdejších daných možností. Pak jsem uslyšela ticho a hlas v rádiu – „je právě třičtvrtě na osm“. Tolik hodin ale nebylo. A pak to samé znovu. Nechápala jsem, co to znamená. Ale pak už volala Praha o pomoc! Byl to hrůzný pocit. V Praze vypuklo povstání, v Praze se bojuje! Zaznělo volání i v cizích jazycích. To už se začali scházet chlapi, seděli jsme u rádia, ale někdo přitom odcházel, někdo přicházel. Bylo to velké napětí a vzruch.

A jako zákon schválnosti, rádio umlklo, sláblo – docházel akumulátor. Co teď? Nabíjet se vozil až do Mor. Budějovic. Někdo navrhoval, že by se dal sehnat akumulátor z auta. Mezitím Franta (Doležílek) sbalil rezervní akumulátor, co jsme měli. Odešel s ním, nevím kam. A navečer jsme zase poslouchali. Uléhali jsme pozdě v noci s myšlenkou na příští chvíli. Přes noc Franta měl zase kdesi akumulátor na nabíjení. Poslech jsme měli zajištěný. V poledne si kdosi vzpomněl na vlajku. Že bychom naši vlajku měli mít. Sehnalo se tedy červené plátno. Z prostěradla jsem ustříhla potřebnou bílou - a už jsem šila. Na modrý klín jsem však nic nesehnala.

Co dělat, chlapi šli po svém. A já zase byla sama s dítětem. Na zahradě jsme měli postavenou malou rozhlednu, vlastně to byl spíše stožárek. A ten den na něm visel prapor a vítr s ním mával, vlál. Zdálo se, že slavnostně. Moc se mi ten pohled líbil. Musel být daleko viditelný. Ten modrý klín mě mrzel, že na vlajce nebyl.

Asi ve čtyři odpoledne přišel Franta. Sedl si v kuchyni na stoličku pod oknem. A moc nemluvil. On nikdy moc nemluvil. Pak ale kupodivu spustil: „Ještě není po válce. Mně se to moc nelíbí. Praha také bojuje! Ale my jsme byli ve vesnici a tam na mostě odzbrojili dva Němce. Ani nekladli odpor. Kluci jsou ještě tam...“

Co tak sedíme, vidíme oknem ode vsi - chlapi. Utíkali k lesu. Už ani nevím, kdo se zastavil v hájence a jen řekl, že do vsi přijely tanky.

„Utíkej! A hled' se dostat do Šašovic!“ zaznělo pro mě.

A tak zase! Kluka na záda, tedy – on na zádech a druhý, už docela zralý život v sobě. Porod jsem již čekala každým dnem. A tak jsem se vydala lesem na cestu k Meziříčku, tedy směrem na Šašovice. Dohonil mě chlap. Zнала jsem ho. Byl to pan Brabenec, policajt z Brna. Už se začalo stmívat. On se na nic neptal, jen do mě hučel, že s těmito „zavazadly“ nemohu přece nikam dojít – abych si odpočala, porodila, a pak se uvidí! Zavedl mě hned v Meziříčku k Blechům. Ti už mě dál nepustili. Uložili mě ve světnici i s klukem.

Dlouho jsem nemohla usnout. Nevěděla jsem, co se vlastně děje, kde je manžel a ostatní. Hájenku jsme při raziích všichni opouštěli a nikdy ji nezamykali – stejně by se do ní Němci dostali. A i my se pak vraceli zpět porůznu.

Usnula jsem teprve k ránu, ale brzy jsem v podvědomí uslyšela hluk a šum. Uvědomila jsem si, že nejsem doma. Posadila jsem se na posteli, podívám se oknem ven – před oknem dva německé tanky a ty „laufy“ namířené do oken. Vstala jsem, ale to už paní Blechová mě táhla od oken pryč. Dozvěděla jsem se, že budou domovní prohlídky. Němci hledají zbraně. U koho je najdou, bude zastřelen. Nenajdou-li je, tak muži budou odvedeni na náves, a každý desátý bude odstřelen.

Paní Blechová plakala, měli také dvě děti. A chlapi ve vsi, ne partyzáni, měli nějaké ty pytlácké lankasterky – to naházeli do studní. Ale Němci že budou prohlížet vše, kůlny, stodoly i studny...

Nejhorší bylo, že na tancích před okny, ty černé uniformy SS – to v nich byly trochu odrostlé děti. Bylo na nich vidět, jak jsou ještě nevypělé, mladé – ovšem příšerky! Tito Němci řvali ještě víc, strašili, sem tam padla i rána. Vesnice byla plná strachu.

Rozhodla jsem se, že u Blechů dál nezůstanu. Nechtěla jsem jim svou přítomností přitížit. Vzala jsem kluka zase na záda a vyšla. Nikdo mě v tomto počínání ani nezdržoval. Domácí si možná v rozruchu mého odchodu ani nevšimli, ani ti na tancích před domem. Pustila jsem se vesnicí nahoru k lesu – zase zpět k domovu.

Jak jsem vyšla na kopeček ke kapliče, rozhlédla jsem se a všude, kam oko dohlédlo – Němci a Němci. Kolem Meziříčka až ke Krasonicům, ke kostelíčku Humperk. Střílelo se, padaly rány, kulomet se do toho zamíchal. Když jsem se dostala až k lesu, tak z jeho okraje vystoupili dva Němci. Spustili na mě, kam jdu a musím nazpět. Chtěli po mě legitimaci. Já jen – že musím „zu hause“ a ukazovala jsem přes les. Něco si řekli, a jeden mi naznačil pohybem ruky, abych tedy šla. Ulevilo se mi, ale jen na chvíli, snad jen na pár vteřin. Uvědomila jsem si, že oni jsou schopni mě střelit - střelit do zad. To bylo jako nůž do srdce! Bleskem jsem se otočila, sundala kluka ze zad a vzala ho do náručí. Stejně by to nepomohlo, ale i tak! Však oni se po mě také otočili. Pak se ale rozešli dál k Meziříčku. Já už ale nesla kluka stále v náručí, a to proto, abych to byla já, kdo nastavuje záda.

Do lesa, který mě mohl skrýt, to nebylo daleko, ale nevím, trvalo to věčnost, než jsem do něho zašla. Pak jsem zase nevěděla, kudy se vydat dál, zda silnicí v lese nebo raději po pěšině. Šla jsem raději pěšinou a potom přešla na lesní cestu.

Došla jsem, ale to už zase za asistence Němců, kteří zatahovali kruh, k naší hájence. Nešlo to jinak! Všude byli oni. Opravdu všude! U hájenky na každém rohu stáli, jeden z nich měl přes rameno pancéřovou pěst. Před dvířky byli tři, nějaké vyšší šarže. Obstoupili mě a jeden si mě vzal „na paškál“. Byl vysoký, staří asi tak pětatřicet - čtyřicet let. Měl na nose cvikr a pořád něco řval. Já nerozuměla, jenom při jeho slově „partyzan!“ jsem kroutila hlavou. Naštěstí vyšel z lesa pan Ambrož. Byl to bývalý četník - za Němců sice propuštěný, a nyní pracoval v lese jako dělník. Nevím, nakolik byl o nás informovaný, ale uměl německy. Překládal tedy, co se mě Němci ptali, a zase to, co já odpověděla. I to, jestli jsou v lese partyzáni, jestli chodí manžel večer pryč do lesa. Já že ne, že nesmí, protože se sama doma bojím, takže musí být se mnou doma. Jak jsem stála proti vojákově, co mě vyslyšal, zahlédla jsem, jak druhý Němec stojící za ním, ukazuje, jako by mi držel palce. Ani jsem nemrkla, ale

viděla jsem vše. Ten druhý Němec za jeho zády udělal dokonce dlouhý nos a jako by ho chtěl nakopnout do zadnice.

Přece jen asi někdo ví, že končí válka! - napadlo mě a ten pošklebující se Němec ulehčil mou situaci. Nepůsobila jsem asi ustrašeně. Důstojník nakonec mávl rukou a šli. vzdalovali se vysokým lesem pomalu a dlouho. Mně se zdálo, že nekonečně dlouho. Už jsem si myslela, že jsou pryč, a zase mezi stromy sem tam - voják. Já stála u dvířek, kluka jsem pořád držela. Vůbec jsem si neuvědomila, že bych ho už mohla postavit na zem. V lese se pořád ozývaly rány z pušek, občas zaštěkal kulomet. U nás už bylo ticho.

Konečně jsem šla domů. Ve dveřích mě zarazila rozházená světnice - ta světnice za kuchyní. Peřina byla roztrhaná, peří po zemi, nějaké prádlo ze skříně na zemi. Ulekla jsem se a běžela do druhé světnice naproti. Ale tam bylo vše v pořádku. Napadlo mě, že to udělal někdo z našich, aby to zde hned na první pohled vypadlo, že prohlídka hájenky už byla udělaná.

O tom, co bylo v domě poschovávané, měl přehled táta a já. Nestačila jsem však při útěku už s tím nic udělat. V koši na prádlo byla plastika a pár rozbušek a i patrony do pušek. V komoře mezi zavařeninami bylo asi šest typických cizích konzerv s masem a sádlem, které sem byly dopraveny z Anglie při shozu zbraní. Byly jen otočené nápisy dozadu. A ještě něco, ale to jsem měla u sebe.

Už nevím kdo mi jednou přinesl malý, velice šikovný revolver. Nosila jsem ho párkrát při sobě. A byl to Ludva Zachu, který mi kladl na srdce, abych ho odložila a schovala. Byl tedy schovaný při prvním zátahu Němců. Tentokrát jsem ho však měla s sebou, ale nevím, co bych s ním bývala dělala. Docela jsem v tom všem strílení na něho zapomněla.

Na domácím dvoře jsem pak měla ještě schovanou ještě jednu zbraň, byl to opravdový kolt. Byl na šest ran, bubínkový. Ten byl schovaný nad chlívkem, pod slepičí „kukaní“, pečlivě zabalený. Teď jsem k němu přidala i malý revolver. A zase nastala obyčejná práce. Rozdělala jsem oheň v kamnech a to ostatní, co bylo třeba. A zase jsem čekala. Ano, zase to čekání! Tentokrát přišel první Ludva, po něm Franta a pak další, i můj muž.

Osvobození u nás

Bylo to ráno jako vymalované. Sluníčko svítilo, nebe bez mráček. Bylo to ale dunivé ráno. Chlapi odhadovali, jak daleko je asi Rudá armáda. Kolem deváté hodiny se objevilo od kopce Radvanu letadlo. Nebylo německé. Bylo malé a jako čmelák se rychle přibližovalo k nám nad les. Stáli jsme před hájenkou a chlapi se scházeli. Posedali jsme na příkopu a proti slunci se dívali po obloze. Chlapi čekali na velitele. Letadlo se pokaždé vzdálilo směrem k Budějovicím a zase vracelo. Byl to jistě průzkum.

Já odešla domů a v kuchyni opékala omelety. Jakmile jsem ale slyšela zvuk letadla, nedalo mi to. Vyběhla jsem se podívat ven. Než jsem se vrátila, omeleta byla spálená. Vyhodila jsem ji a zase se vše znovu opakovalo. vědomila jsem si, že omelety asi nebudou protentokrát tak důležité. Nechala jsem toho a šla si sednout mezi naše chlapce. Můj Jožka, byly mu tři roky, měl na krku dalekohled a pořád se skrz něj díval. Důležitě stál nad námi sedícími, až kdosi prohodil, že obhlíží terén jako admirál „Dankl“. To nás rozptýlilo a rozveselilo.

Začala se přibližovat střelba, jak dělová, tak kulometná, až vše bylo docela blízko. Později jsme se dozvěděli, že se střílelo z letadel po německém vlaku, který byl přistaven v Mor. Budějovicích.

Brzy to začalo i u nás. Němci se začali valit – německá auta, tanky, vozy. Všechno mířilo silnicí z Domamile ke Štěpkovu. Snahou Němců bylo dostat se nejrychleji k Jindřichovu Hradci a k Českým Budějovicím. Tam už byli Američané. Němci měli panickou hrůzu před Rudou armádou. Proto ten spěch.

Zůstali jsme u hájenky na kraji lesa a dívali se, jak se to hrne, hřmí a rachotí. Náhle se zase objevila letadla. Nadletěli nad hájenku a začali střílet do ustupujících Němců. K našim uším doléhaly nejdříve suché, praskavé rány, až po chvíli teprve dunivé exploze. To jsme poznali, že ty praskavé rány nad námi jsou prázdné patrony, vlastně obaly střel, asi 12-15 cm dlouhé a asi necelé tři centimetry v průměru. Tyto dopadaly na dřevěnou střechu stáje. Právě zásahy, ty výbuchy způsobily zkázu na cestě Domamil - Štěpkov.

Němci se totiž nasoukali až do lesnatého kopce - Zákopy. Letadla je však napadla všemi směry. Les hřměl, hořel, všude plno kouře a výbuchů. Němci utíkali od tanků, které hořely. U Sochnového zákopu, kousek od kapličky v lese, měli Němci provizorní obvaziště. Měli i mrtvé.

Chlapi se také vydali ke kapličce v Zákopech, měli své rozkazy. Němci se stále více valili postranními cestami. Tak jsem jen uslyšela velký výbuch a ten způsobil, že cesta ke Štěpkovu byla partyzány zatarasena.

Německých tanků a aut přibývalo, bylo jich od Zákop až dolů k Novému rybníku. Němcům už nestačily ani postranní cesty a rozjeli se po hrázi rybníku okolo Černého lesa, okolo naší hájenky směrem na meziříčskou silnici. Utíkala jsem rychle do domu, chytla vždy připravený kočárek, kufřík s prádélkem pro očekávané dítě, bochník chleba a konvičku s mlékem. Šla jsem po alejí vzhůru do lesa, z hájenky pryč - ale kam? Tentokrát Němci okolo mě nestríleli, neměli čas. Ale jinde bylo střílení dost a také všude bylo plno kouře, dunění, a nade mnou ještě letadla. Od Domamile k Meziříčku ještě navíc jelo cosi příšerně velikého. Nahánělo to opravdu strach. Bylo to dlouhé a jelo to pomaleji než tank. Ani jsem nevěděla, co to je. O to víc to budilo hrůzu.

Zajela jsem s kočárkem až na konec aleje, kde začínala stěna hustého lesa. Sedla si na suchý příkop, kluka v náručí. A takto jsem zase seděla pod širým nebem. Sluníčko na mě svítilo a hrálo. Jak dlouho jsem takto strnule seděla – nevím. To byly perné chvíle, kdy se nedalo ani nikam jít.

Už se schylovalo k večeru, když za mnou přišli „naši“ - Oldřich Polenda a učitel Traxler. Každý se samopalem. Sedli si ke mě a rokovalo se. Pak přišli i ti, co byli u kapličky. I táta. To už střelba utichla, letadla bylo slyšet nad Krasonicemi a dál.

Vrátila jsem se domů a zase ta moje domácnost! Nakrmit děcko, uložit ke spaní, pak ještě drůbež, prase, kozy – no a zase čekat.

Chlapi byli už zase rozptýleni po lese. Pak vyprávěli, že to, co jsem viděla, byl obrněný vůz. Ten a ještě hodně německých tanků zůstalo namačkáno v lese až k Meziříčku. Je prý jich také plný lom – Tříhranný.

Chlapi kolem hájenky drželi hlídku a já šla spát. Asi o půlnoci mě vzbudil hluk. Vyšla jsem ven a chlapi říkali, že to se hnula celá kolona od Tříhranného. Moc už jsem toho nenaspala.

Ráno mi byl dán rozkaz odejít raději do vesnice. Už od prvního rozbřesku bylo vidět skupinky německých vojáků, jak míří od Martínkova přes pole směrem do lesa Lač. Chlapi předpokládali, že by se mohlo střílet. Proto jsem musela jít tentokrát do vesnice.

Šla jsem zase s klukem na zádech, pěšinou přes louky ke vsi. Také jsem viděla ty Němce. Dva a zase tři – utíkali směrem k Lači. Měli tudy nejkratší cestu do Rakouska. Lesy se odtud táhnou až na hranice. Všude kolem padaly ojedinělé rány.

Došla jsem až do vesnice k Tichům, protože tam jsem byla zaopatřena i co se týká porodu. Paní Tichá byla dcerou „bábinky“, čili porodní asistentky. A můj porod mohl být každým dnem.

Asi k jedenácté hodině přijeli vojáci Rudé armády. Děvčata natrhala šerák a všechno, co kvetlo. Některá z děvčat se sice schovávala, ale my ostatní, jsme vojáky uvítali. Přijelo jich nejdříve pár na koních. Po poledni jich bylo pak čím dál hustěji. Přijížděly i auta, vozy. My stáli na návsi a byli šťastni.

Asi kolem čtvrté jsem se rozhodla, že půjdu domů. Kluka jsem vzala opět na záda a tentokrát jsem se už vracela po silnici k Meziříčku. Rusové už jezdili v celé koloně a všemi cestami. Pokřikovali jsme na sebe, až jeden vůz tažený koňmi mi zastavil – abych se svezla. Vysadila jsem kluka na vůz, pak pomohli i mně. A jeli jsme! Mluvit se nedalo, jen jsme se smáli. Kluka chovali a byl to můj nejrychlejší návrat domů. Najednou jsme byli u lip. Naznačila jsem jim, že tady bydlím. Pomohli mi z vozu, vlastně sundali a „dosvidaňja! - tak to nějak znělo.

Kupodivu jsem necítila žádnou únavu. Když jsem přišla domů, hájenka zase celá dokořán. A ta úleva! Na dvoře tentokrát plno Rusů a plno jejich koní. Vojáci se umývali na dvoře, v kuchyni, všude bylo plno řečí, smíchu. Sem tam se zdálo nějaké slůvko známé. Když se vojáci umyli, dali se do jídla. Já seděla na stoličce a jen se dívala. Pak jsem ještě přinesla chleba, kousek sádla a sklenici „samohonky“, co byla ukrytá v komoře.

Každý trochu ochutnal, ale co to bylo, jedna láhev pro tolik lidí! Když přišel důstojník, všichni se postavili do pozoru. A už museli jít. Na koně, na vozy a odjížděli od nás k lípám. Vyprovázela jsem je. Stála jsem s klukem mezi dvířky. Ten důstojník sedal na koně poslední a nejel s ostatními. Jel lesem nahoru po aleji, po té, co jsem já včera ujížděla před Němci s kočárkem. Seděl na koni jako vystřižený z obrazu – červené kalhoty, štíhlý, kůň byl hnědák, a on se na něm pomalu vzdaloval. Stála jsem tam, pokud nezmizel zcela v lese. Podle typu uniformy to musel být důstojník vysoké šarže.

Zase mě čekala všední domácí práce – také táta přišel dřív domů. Kde celý den všichni byli, jsem nevěděla. Ani jsme si nestačili s manželem vše říci. A ten večer ještě přijel jeden ruský voják na koni. Připadal mi, že je to ten, co předtím odjel alejí. Zůstal u nás spát. Nabízeli jsme mu postel, ale on že „ničeho“. Chystal se spát poblíž svého koně, kterého měl uvázaného ve stodole u sloupu. Vzala jsem alespoň polštář a deku. Donesla jsem mu to, aby nespal jen tak na seně, které jsme tam měli. Usmál se, cosi odpověděl. A já šla zpět do domu.

Nikdy – nikdy nezapomenu na to ráno druhého dne. Probudila jsem se, sluníčko svítilo až na postel. Zůstala jsem ještě chvíli ležet a měla takový slastný pocit, že je po válce – první den po válce. Už nikdy mi nebude tak blaženě, tak dobře, tak, že to nejde ani slovy vyjádřit. Ten klid, ticho, máj a slunce! Vstala jsem k domácím povinnostem. Vyšla jsem na dvůr, stodola byla otevřená. Dívám se, kůň nikde. Odvázila jsem se dovnitř. Na seně byl polštář, na něm pečlivě složená deka a voják už odjel. Na polštáři jako by ani nikdo nespal. Poslední voják byl pryč. A bylo po válce!

Víte, že jsem snad ani na nic nepůsobil, ani nikomu nechtěl.
Hdyž jsem přišel domů, každý ráno mě doháněl na dvoře
něco křepelky a kůže. Vojáci se myjvali na dvoře v kudyžni, váně
plus sůl a vody a uš. Vem tam se vidělo nějaké malé šleha,
ale co na něm, jak když mi je konec. Hdyž se vojáci myli, dali
se do jídla. Já jsem seděl na stoličce a díval se. Pak jsem
přišel, chleba a šleha "samohovky" a byla utyť v krmci.
Shodily trochu ochutnal, ale co to bylo, jedna šleha, proto k
kidi. Pak přišel distapák, míchání do porou a na kůži, na
vody a sůl, a děti, a kůže a k krmci. Když se byla jsem ze
stole, s krmem mři dříkama, ten distapák sedel na kůži porou
a nejel co mři, ale krmu nahorn po abji, po kě co jsem já nevě
jela před mři s krmem. Dívka jsem se na mři, sedel na
krmu, jako mři, cemeř kalmoty a pomalu se mřidol.
Víte, že jsem tam ještě potom až umřel v lese dočela

Čase nejduře mři dříkama práce - přišel táta domů - kde
byli ani celý den jsem nevěděla - věci přijel voják na krmu, nemřu
byl-li to ten co sějel, nebo jiný a ně mři stou spát. krmel jsem
mři tedy postel, ale ani ně "mři" a dýstal ně spát se stoule na mři.
Krmu mři mřel se stoule v obzpu vřala jsem téžpani politě a stou
a dovesla, mři ji. Umřel se, ani sčpřiděl a ja šle domů.

mřidy - mřidy mřapomem na to ně no duhy den. Po luhle jsem se,
slunce mřilo se na postel. Zůstalo jsem ještě krmu lečt a mři. Takoy
slatny postel, ně je po sčlce - při den mři po sčlce - mři mřidy mři
nebuče toř krmu, toř dočt a toř co mři stou sčpřidit. Ten křid,
to křid, mři, slunce - krmu jsem k domu mři pomřstem.
Křidlo na dří, stoule krmu. Dívka se krmu mřid, Od dříle
jsem se domiti. Na mři pečivě složená deka na polstě a
mři mřid, ani se mřpal a mřchal dále na mři pomřstem
mři mři ani na ten polstě mřlehl, mři ani deka mři mři.

A JE PO VÁLCE!

Je po válce

Až po válce jsem se dozvěděla, **kdo všechno byl v naší domamílské skupině:**

Velitelé:

Rudolf Novotný krycím jménem Jirka
Jan Vavrda krycím jménem Jarda

Po válce:

Znojmo
Praha – Bítov,

Volek

František Doležilek

Alfons Douda krycím jménem Ivan

Hedvika Doudová

Josef Kopec

Božena Kopcová

Jan Fanta

Josef Burian

Oldřich Polenda

Bedřich Kosmák

Karel Traxler

František Dokulil

Jan Podhrázký

Marie Podhrázká

Jaroslav Slavík

Augustýn Mrvka

Ladislav Částek

Ludík Zach

Alois Zach

Tomáš Krubl

Vladimír Bastl

Bastl (bratři)

Jaromír Janda

Stanislav Kuba

František Blecha

ve válce - Jakubov

Stará ves nad Ondřejnicí

Domamil, pošt. Modřice

Domamil, Modřice

Domamil, hajný

Domamil

Domamil, pošt. doručovatel

Domamil, rolník

Domamil, učitel Telč

Domamil

Domamil, uč. češ. Jugoslávie

Domamil, četník

Komárovice

Komárovice

Mor. Budějovice

Jakubov – padl

Jakubov

Martínkov, Děčín

Martínkov, St. Hobzí – hajný

Martínkov

Vranín

Vranín

Vranín

Vranín les. ing. Křtiny

Meziříčko, Šumperk

Příloha:

Doklady a dokumenty

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

71941/VHÚ-1969
čj.

Kolku prosto
podle § 21 zák. č. 255/1946 Sb.

Osvědčení

podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb.

Jméno a příjmení Božena K o p c o v á, nar. dne 13./ 9. 1920
Láze, okres Vys. Mýto, země Čechy
státní občan československý, je ve smyslu § 1 odst. 1, písm. e zákona ze dne 19. prosince 1946
č. 255 Sb. — o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního
boje za osvobození —

účastníkem národního boje za osvobození

Podle ustanovení § 15 výše uvedeného zákona započítává se mu doba:

Od 1. listopadu 1944 do 9. května 1945 jako účastníku domácího odboje-
pom. partyzánů

Výkonným letcem byl ode dne / 19 do dne / 19

Jako parašutista byl v týlu nepřítele ode dne / 19 do dne / 19

Toto osvědčení je dokladem k uplatnění práv vyhrazených účastníkům národního boje za osvobození ustanovením
§§ 3 až 5, 16 až 18 výše uvedeného zákona.

Poněvadž výše jmenovaný účastník národního boje za osvobození padl — byl popraven — zemřel — je neznámý —
invalidní — přecházejí jeho práva podle ustanovení § 6 odst. 1, písm. , § 7, odst. 2 výše uvedeného

zákona na jeho
nar. dne / 19 v , okres
státní občanství

V Praze 11 květen 19 69

Za ministra

[Handwritten signature]

Vlastnoruční podpis majitele osvědčení

Božena Kopicová

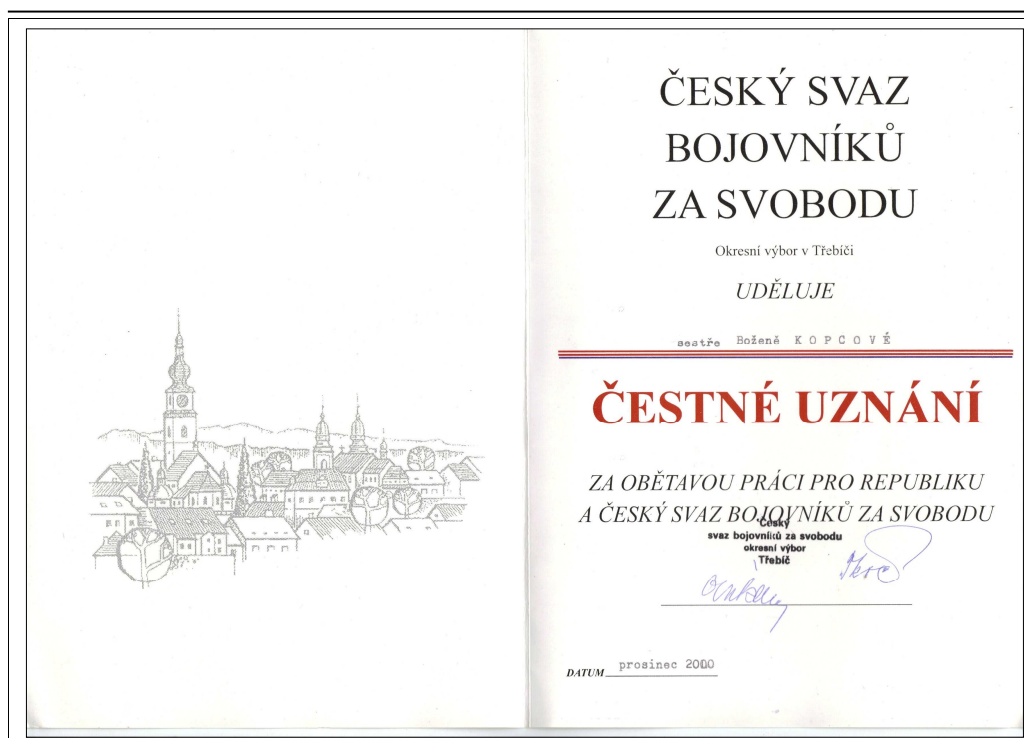
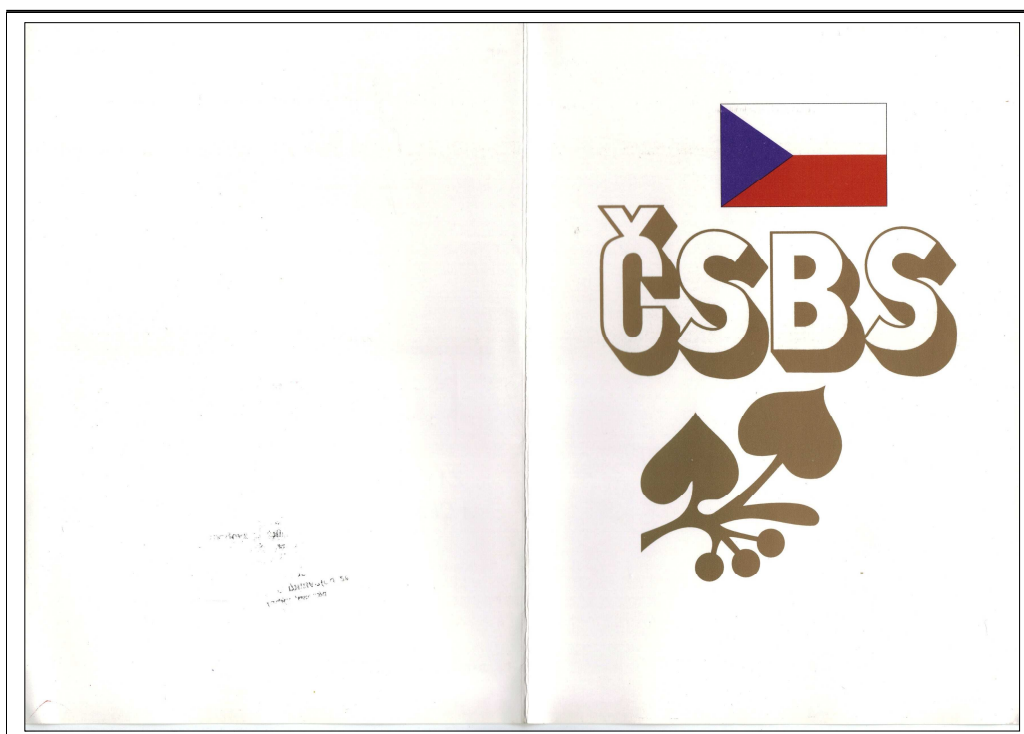
Po válce

Odznak Partyzána Josefa Kopce

Čestné uznání Boženy Kopcové, 2000

Pamětní medaile, 2000

PAMĚTNÍ MEDAILE

55. výročí konce II. světové války

za účast v boji za národní osvobození
v letech 1939 – 1945

Božena KOPCOVÁ

V Praze 8. května 2000

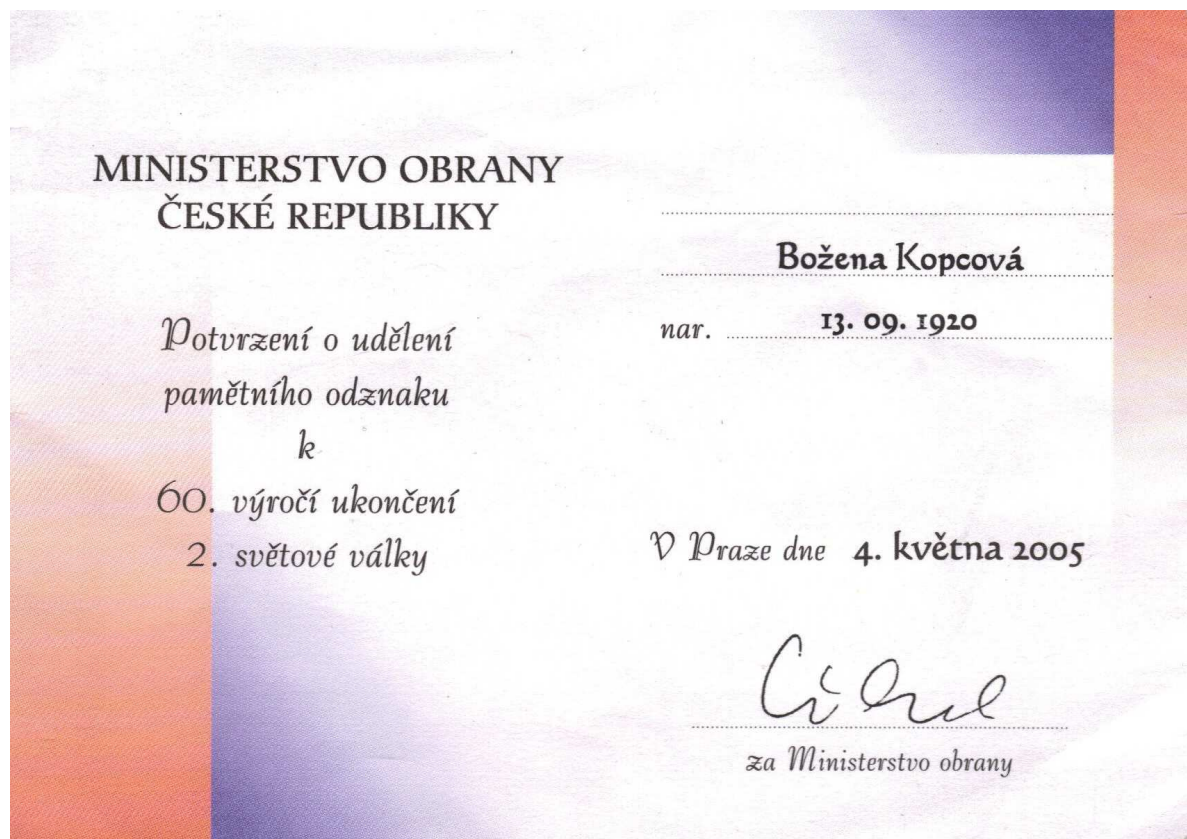

ministr obrany ČR Vladimír Vetchý

předseda vlády ČR Miloš Zeman

Pamětní medaile, 2000

Pamětní odznak, 60. výročí ukončení války, 2005

MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

OSVĚDČENÍ

VÁLEČNÉHO VETERÁNA

podle § 5 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech
ve znění zákona č. 190/2005 Sb.

evidenční číslo: 170009479

Ministerstvo obrany vydává osvědčení, že

Božena Kopcová

narozena 13. září 1920 v obci Luže, občan České republiky, je

VÁLEČNÝM VETERÁNEM

Jmenovaná splnila všechny podmínky pro přiznání statusu válečného veterána.

Údaje o výkonu služby rozhodné pro vydání osvědčení:

Jmenovaná byla účastnicí domácího hnutí
od 1. listopadu 1944 do 9. května 1945
a je nositelkou osvědčení podle § 1 odst. 1 písm. e) zákona č. 255/1946 Sb.

V Praze dne 19. listopadu 2007

Ministryně obrany České republiky

